

Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets
rapport Svensk finanspolitik 2018

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-88607-44-7
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2018

Förord

Den 15 maj 2018 höll finansutskottet en öppen utfrågning i riksdagen om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2018, med professor Harry Flam, Finanspolitiska rådets ordförande och finansminister Magdalena Andersson. I det följande redovisas en utskrift av de stenografiska anteckningar som gjordes vid utfrågningen och de bilder som föredragshållarna visade under sina presentationer.

Protokoll från den öppna utfrågningen

Tisdagen den 15 maj, kl. 10.00–12.00

Inbjudna talare:

- Professor Harry Flam, Finanspolitiska rådets ordförande
- Finansminister Magdalena Andersson

Ordföranden: Välkomna till finansutskottets offentliga, öppna utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport, *Svensk finanspolitik 2018*, som nyligen presenterats. Särskilt välkomna hälsar vi professor Harry Flam, som är rådets ordförande, och finansminister Magdalena Andersson, som ska få möjlighet att kommentera rådets rapport, innan utskottets ledamöter får möjlighet att ställa frågor till dem båda. Vi börjar med en presentation av rådets rapport.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Tack för detta tillfälle att komma till riksdagen och finansutskottet för att presentera årets rapport, diskutera den och svara på frågor från ledamöterna.

Finanspolitiska rådet ska enligt sin instruktion bedöma om finanspolitiken är förenlig med långsiktigt hållbara offentliga finanser. Baserat på Konjunkturinstitutets beräkningar och under förutsättning att det finanspolitiska ramverket följs är vår bedömning att risken för en ohållbar utveckling fram till 2030 är mycket liten.

På rådets uppdrag har KI också gjort en prognos över skuldkvoten, det vill säga den offentliga sektorns finansiella bruttoskuld i förhållande till bnp. Enligt den prognosen kommer skuldkvoten, som vi ser på denna bild, att ligga något under 30 procent 2030, det vill säga under det intervall för skuldankaret som blir en del av ramverket från och med nästa år. Bilden visar skuldkvotens utveckling, där den gula linjen visar utvecklingen med en avveckling av valutareserven.

Rådet ska också bedöma om finanspolitiken är förenlig med de budgetpolitiska målen, särskilt överskottsmålet och utgiftstaket. Om man blickar bakåt kan man konstatera att det nu gällande överskottsmålet, 1 procents överskott i finansiellt sparande i genomsnitt per år över konjunkturcykeln, inte har uppnåtts. Inte heller har det mål som börjar gälla nästa år, en tredjedels procent i överskott över konjunkturcykeln, nåtts under den gångna åttaårsperioden. Det ser vi i den tabell jag nu visar. I själva verket har det finansiella sparandet i offentlig sektor legat klart under målet sedan överskottsmålet infördes. Ni ser i tabellens nedersta rad ett åttaårsgenomsnitt bakåt; det håller sig kring 0 procent. Ni ser också i mitten av tabellen ett tioårsgenomsnitt, som också ligger kring 0 procent.

Vår bedömning av om finanspolitiken är förenlig med överskottsmålet ska dock inte baseras på vad vi ser i backspegeln utan på vad vi ser genom vindrutan. Regeringen beräknar i budgetpropositionen att det strukturella sparandet i år och nästa år ligger på 0,6 respektive 0,7 procent av bnp. Det innebär att det inte föreligger någon tydlig avvikelse, vare sig från det nu gällande eller det nya överskottsmålet.

Med hänsyn till den osäkerhet som beräkningar av det strukturella sparandet är behäftade med bör enligt vår mening avvikelsen vara större än en halv procent för att vi ska kunna säga att finanspolitiken avviker från överskottsmålet. Med andra ord bedömer vi att finanspolitiken är förenlig med överskottsmålet.

Det finns dock alltid ett *men*. Regeringens beräkning av det strukturella sparandet förefaller vara optimistisk. Konjunkturinstitutet beräknade i höstas att det strukturella sparandet 2018 ligger på 0 procent, det vill säga 0,6 procent lägre än beräkningen i budgetpropositionen. Det ser vi på dessa två bilder. För 2017 och 2018 ser vi att den svarta, streckade stapeln ligger på noll för Konjunkturinstitutet och på 0,6 i budgetpropositionen.

I och med att regeringen beräknar ett ganska högt strukturellt sparande blir också den potentiella bnp:n högre. Om KI har rätt, däremot, är finanspolitiken inte förenlig med det nu gällande överskottsmålet. Denna skillnad tycks till stor del bero på att regeringen beräknar att jämviktsarbetslösheten är klart lägre än vad KI räknar med.

Vi kan inte bedöma vilken beräkning som är mest rimlig. Regeringen och KI använder samma metod, men regeringen redovisar inte vilka antaganden som också ligger i beräkningen. Vad vi förstår har regeringen en mer optimistisk syn på effekterna av arbetsmarknadspolitiken. Detta kan förklara en stor del av skillnaden mellan regeringens och KI:s beräkningar av det strukturella sparandet. Det ser vi på denna bild, som visar en uppskattning av sysselsättningseffekterna av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den översta, svarta kurvan visar regeringens prognos, och den ligger alltså avsevärt över andra prognoser från Arbetsförmedlingen, KI och Ekonomi-styrningsverket.

När det gäller bedömningen av finanspolitiken i förhållande till det andra budgetpolitiska målet, utgiftstaket, konstaterar vi liksom förra året att utgiftstaken 2018–2020 medger betydande utgiftsökningar. Detta skulle i sin tur kräva betydande skattehöjningar för att överskottsmålet ska kunna hållas. Utgiftstaken är så väl tilltagna att de i praktiken inte har någon disciplinerande effekt på budgeten. Vi tycker därför att regeringen bör redovisa sin syn på den önskvärda utgifts- och inkomstutvecklingen som en del av riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

Ytterligare en av rådets uppgifter är att bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturutvecklingen. Svensk ekonomi befinner sig som vi vet sedan ett par år tillbaka i högkonjunktur. Faktisk bnp bedöms vara högre än vad som är långsiktigt hållbart. Konjunkturen beräknas nå sin topp under detta år, och även om tillväxten senare mattas av väntas högkonjunkturen bestå ett par år framåt. I detta läge är den aktiva delen av finanspolitiken

expansiv. Det strukturella sparandet minskade något 2017 och fortsätter att minska något 2018, enligt budgetpropositionen. Med andra ord underblåser finanspolitiken konjunkturutvecklingen.

På denna bild, som jag borde ha visat lite tidigare, ser vi utrymmet under utgiftstaken. Den gula delen av stapeln visar utrymmet under utgiftstaket, som, om man utnyttjade det, skulle kräva att man höjde skatterna. Det finns med andra ord gott om utrymme för ökade utgifter och ökade skatter under taket.

Tillbaka till den bild jag visade tidigare. Risken är att vi får en överhettning i svensk ekonomi. I vanliga fall brukar en överhettning yttra sig i alltför stora löne- och prisökningar. Vi ser inga tecken på detta än så länge. Tvärtom ligger prisinflationen under målet, och löneökningstakten är ovanligt låg. Risken är dock att pris- och löneeffekterna kommer med eftersläpning. Däremot ser vi överhettning på arbetsmarknaden, med stor brist på arbetskraft, särskilt i den offentliga sektorn, i industrin och hittills i byggsektorn.

En annan risk med det relativt låga sparandet i högkonjunkturen är att regeringen tvingas spara i nästa lågkonjunktur för att uppfylla överskottsmålet. Det finns med andra ord en risk för att finanspolitiken blir procyklisk också i nästa lågkonjunktur. Vi menar att kombinationen av en procyklisk finanspolitik och ett relativt lågt sparande i högkonjunktur innebär att finanspolitiken inte är väl avvägd. Finanspolitiken borde vara mer åtstramande, eller åtminstone neutral, och det finansiella sparandet därmed högre. Detta skulle dessutom öka handlingsutrymmet vid nästa allvarliga lågkonjunktur.

Regeringen har i budgetpropositionen motiverat den expansiva finanspolitiken med att Riksbanken behöver stöd av finanspolitiken för att nå inflationsmålet. Vi anser att något sådant stöd inte behövdes när budgetpropositionen lades fram i höstas och inte heller behövs i nuläget.

Därmed har jag avverkat de bedömningar som rådet enligt sin instruktion ska göra. I instruktionen sägs dock också att rådet *får* granska och bedöma bland annat om finanspolitiken leder till långsiktigt hållbar sysselsättning. Årets rapport beskriver läget på arbetsmarknaden, identifierar de främsta problemen där och gör en översikt av regeringens arbetsmarknadspolitiska åtgärder och hur framgångsrika de har varit mätt i antal individer som omfattas.

Översiktligt kan man konstatera att läget på den svenska arbetsmarknaden är gott. Sysselsättningsgraden är den högsta i EU, jämte Estlands, och mycket högre i ett historiskt perspektiv. Arbetslösheten har sjunkit i flera år. Men regeringens mål att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 kommer inte att nås, enligt vår bedömning. Sverige har halkat efter, relativt sett, och arbetslösheten ligger nu ungefär på EU-genomsnittet. Det kan vi se på denna bild, där EU-genomsnittet markeras med röd stapel och Sverige med gul stapel.

Även om läget alltså är gott totalt sett finns det stora och välkända problem på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden är betydligt lägre och arbetslösheten högre bland ungdomar med låg utbildning, utomeuropeiskt födda och nyanlända. Rådet upprepar att regeringen i stället för ett arbetslöshetsmål för hela arbetsmarknaden bör ha ett sysselsättningsmål och ett arbetslöshetsmål för de grupper som har särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden. Målet

bör inte vara relaterat till läget i andra länder. Detta skulle, tror vi, ge arbetsmarknadspolitiken ett bättre fokus och framför allt göra det lättare att utvärdera den.

Rådet anser att de åtgärder som regeringen har vidtagit är steg i rätt riktning. Detta gäller också de tidsbegränsade så kallade etableringsjobb som arbetsmarknadens parter har kommit överens om. Det som har gjorts är emellertid inte tillräckligt, i synnerhet som ett stort antal nya invandrare nu kommer ut på arbetsmarknaden. Det finns även behov av att arbetsmarknadens parter öppnar för enkla jobb som inte är tidsbegränsade, något som rådet tidigare har efterlyst.

Enligt sin instruktion får Finanspolitiska rådet även analysera finanspolitikens effekter på välfärdens fördelning. Årets rapport innehåller en sådan analys. Den visar att den spridning i disponibel inkomst som kan registreras sedan mitten av 1990-talet i huvudsak beror på att kapitalinkomsternas andel har ökat och att dessa inkomster är koncentrerade till de 10 procent av befolkningen som har de högsta inkomsterna.

Denna bild, som jag skulle ha visat tidigare, visar problemen på arbetsmarknaden. Här har vi bilden över kapitalinkomsternas fördelning. Den visar deciler av inkomsttagarna. I decil 10 finns de som har de högsta inkomsterna och i decil 1 de som har de lägsta inkomsterna. Denna bild visar olika slags kapitalinkomsters andel av disponibel inkomst. Att inkomstfördelningen har blivit mer ojämn beror alltså på att kapitalinkomsternas andel av inkomsterna har ökat kraftigt och att kapitalinkomsterna är koncentrerade till den högsta decilen.

Anmärkningsvärt är att ränteinkomsterna i den högsta decilen är positiva, att kapitalvinsterna är ganska höga som andel av inkomsten och kanske framför allt att utdelningsinkomsten, den röda stapeln, är hög. Den ligger på ungefär 11 procent. Detta är sannolikt till stor del en effekt av utdelningsreglerna för småbolag – en stor del av arbetsinkomsterna har omvandlats till kapitalinkomster.

I övrigt är kapitalinkomstens andel av inkomsten ganska jämn över inkomstfördelningen, som ni ser. Ni ser också att de blå staplarna är negativa för de flesta deciler. Det är bostadslån och ränteavdrag som visar sig i de negativa staplarna.

Att inkomstfördelningen har blivit mer ojämn beror också på en del strukturella förändringar på arbetsmarknaden och i befolkningen. På arbetsmarknaden kan vi se att det är färre som jobbar i industrin, med relativt sett högre löner, och fler som jobbar i service- och tjänstenäringssektorn. När det gäller befolkningen kan vi se att det är fler som bor i ensamhushåll, med relativt låga inkomster, och att pensionärerna är fler.

Skattepolitiken spelar en avgörande roll för inkomstfördelningen. Detta är en anledning till att det i årets rapport finns en granskning av kapitalinkomstbeskattningen. Avskaffandet av förmögenhets-, gåvo- och arvsskatterna och sänkningen av fastighetsskatten har framför allt gynnat dem med relativt höga

inkomster. Det har dessutom gjort att den enhetlighet i kapitalbeskattningen som eftersträvades i 1991 års skattereform i hög grad har slagits sönder.

Rådet har särskilt granskat effekterna av förändringarna av fastighetsbeskattningen, med en mycket lägre löpande beskattning, ränta på obeskattade reavinster och en något högre beskattning av reavinster. Dessa förändringar har, förutom effekterna på inkomstfördelningen, troligen bidragit till att minska rörligheten på bostadsmarknaden. En framtida skattereform bör enligt rådets mening gå i motsatt riktning.

Detta är vad jag hinner presentera på den tid jag har fått mig tilldelad. Årets rapport innehåller betydligt mer än detta. Bland annat finns det en diskussion om den principiella rollfördelning mellan penning- och finanspolitik som bör finnas i stabiliseringspolitiken. Det finns också mycket annat – jag får hänvisa till rapporten.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Tack så mycket för möjligheten att komma hit och kommentera Finanspolitiska rådets rapport! Jag ska börja med några inledande ord och sedan kommentera rådets övergripande slutsatser.

Flera både internationella och nationella aktörer kommenterar regeringens finanspolitik. Internationellt är det EU-kommissionen, OECD och IMF, och i Sverige har vi förutom Finanspolitiska rådet också ESV, IFAU, KI och Riksrevisionen. Det finns alltså en lång rad externa bedömare som kommer med olika synpunkter, som utgör viktig input i regeringens arbete. Detta gäller naturligtvis också Finanspolitiska rådets rapport. Mot denna bakgrund är det välkommet att regeringen får denna rapport på sitt bord och kan analysera den.

Internationellt finns det betydande stöd för regeringens finanspolitik. IMF pekar på hur regeringens politik stärker den svenska modellen och minskar ojämlikheten. OECD menar att de svenska statsfinanserna är starka och att vi har budgetöverskott och låg statsskuld. Även EU-kommissionen noterar att regeringen ligger över de mål vi har för finanspolitiken i Sverige.

När det mer specifikt gäller Finanspolitiska rådets slutsatser tänkte jag börja med att säga något om finanspolitiken, därefter något om arbetsmarknaden och slutligen något om kapitlet gällande inkomstfördelning. Om vi börjar med finanspolitiken har, som rådet konstaterar, både det strukturella och det finansiella sparandet historiskt legat under överskottsmålet. Det handlar naturligtvis delvis om finanskrisen, då den dåvarande alliansregeringen använde de överskott man ärvde när man klev in i regeringsställning för att stimulera ekonomin i konjunkturedgången 2008–2009. Det var, tycker jag, en väl avvägd politik.

I slutet av förra mandatperioden, 2013 och 2014, när konjunkturen vände uppåt, fortsatte man dock att genomföra stora ofinansierade skattesänkningar. Det gjorde att vi hamnade långt från den bana på 1 procent i överskott över en konjunkturcykel som var målet då. Detta har jag kritiserat under flera år.

Vi ser dock också att det blev skillnad efter regeringsskiftet. Då fanns det ett brett stöd i riksdagen för att lägga om finanspolitiken. Det var inte hållbart med fortsatta ofinansierade åtgärder. Vi har nu kunnat stärka sparandet med

över 100 miljarder kronor sedan 2014, och det har varit överskott under hela denna mandatperiod. Finanspolitiska rådet konstaterar också att vi uppfyller det nya överskottsmålet i år och under kommande år. Detta är naturligtvis en bild jag delar.

När vi nu ska styra mot strukturellt sparande kommer naturligtvis en viktig fråga och diskussion framöver att vara hur man ser på det strukturella sparandet. Finanspolitiska rådet lyfter fram hur regeringen ligger till i förhållande till KI när det gäller bedömning av bnp-gapet. Denna bild visar den skillnad som rått mellan regeringens, Konjunkturinstitutets och Riksbankens bedömningar av det strukturella sparandet från 2013 och framåt. Vi ser att det 2013 och 2014 var väldigt stora skillnader mellan framför allt Riksbankens men även Konjunkturinstitutets bedömningar av bnp-gapet och regeringens.

Efter regeringsskiftet blev dock dessa skillnader mycket mindre. I år ligger regeringen och Riksbanken nästan kloss i kloss. Däremot finns en skillnad i förhållande till KI, och det handlar mycket om hur vi ser på de trögrörliga lönerna, bland annat.

Jämförelser inte bara med KI och Riksbanken utan även med andra som gör bedömningar av det strukturella sparandet i Sverige visar att regeringen, som illustreras av den svarta linjen på bilden, för 2018 ligger i mitten i förhållande till andra bedömare. KI, ESV och OECD ligger över regeringen. Regeringen och Riksbanken ligger kloss i kloss, och kommissionen och IMF ligger betydligt under regeringen vad gäller bnp-gap. Regeringen ligger alltså inte på något sätt extremt till i sin bedömning av bnp-gapet utan tvärtom i mitten i förhållande till de bedömningar som oberoende institutioner gör.

Vi har under mandatperioden haft överskott i de offentliga finanserna. Det gör att vi har kunnat betala av på statsskulden, som har minskat med 10 procentenheter under mandatperioden. Vi har nu den lägsta statsskuldsnivån sedan 1977.

Minskningen av statsskulden sammanfaller med att vi inte ser något underliggande inflationstryck och att vi ser en mycket dämpad pris- och löneutveckling. Vi befinner oss också i en situation där många nyanlända behöver komma i arbete. En kraftfullt åtstramande politik skulle riskera att göra det svårare för nyanlända att komma i arbete, vilket skulle kunna bli väldigt kostsamt för statsfinanserna i längden. Regeringens bedömning är mot denna bakgrund att den finanspolitik vi bedriver är väl avvägd.

Om vi går vidare och tittar på arbetsmarknaden menar rådet att vi borde ha ett annat mål för arbetslösheten än det som regeringen har. Detta kan man naturligtvis diskutera. Men jag tycker att det är viktigt att påminna om att det, för att få ned arbetslösheten till EU:s lägsta, är exakt samma grupper som behöver komma i sysselsättning som de grupper som Finanspolitiska rådet menar att ett nytt mål borde fokusera på. Oavsett om man utgår från regeringens eller Finanspolitiska rådets mål blir de policyimplikationer som kommer ut av målet desamma. Fokus för politiken bör ligga på människor som i dag står långt från arbetsmarknaden, har låg utbildningsnivå och/eller är nya i Sverige. Oavsett vilket mål man väljer blir alltså policyimplikationerna liknande.

Jag delar rådets bild att arbetsmarknadsutsikterna är sämre för människor som saknar gymnasial utbildning eller är utomeuropeiskt födda, framför allt nyanlända. Det är också mot den bakgrunden som regeringen har genomfört omfattande insatser för att underlätta för dessa grupper.

Vi har bland annat byggt ut Kunskapslyftet, vilket till stor del handlar om att fler människor ska få möjlighet att ta sig genom gymnasiet. Sammantaget omfattar Kunskapslyftet ungefär 100 000 utbildningsplatser. Många av dessa riktar sig till områden där det råder arbetskraftsbrist i Sverige eftersom färre ungdomar väljer att söka till yrkesprogrammen sedan man tog bort högskolebehörigheten för de programmen.

Det är viktigt att det i stället finns möjlighet att komplettera kunskaperna på yrkesvux. Där bygger vi ut stort, inte minst på undersköterskeområdet, där det råder stor brist, men också inom bygg och anläggning och på andra områden där det råder arbetskraftsbrist. Här ingår naturligtvis även den högre utbildningen och yrkeshögskolor på områden där det råder brist på arbetskraft.

Vi jobbar också med att det ska bli billigt för arbetsgivare att anställa människor som står långt från arbetsmarknaden. Vi jobbar bland annat med extratjänster i välfärden, där vi nu är uppe i över 14 000 sådana möjligheter. Ofta är det nyanlända som får in en fot på arbetsmarknaden. Vi har också gjort om anställningsstöden för att det ska vara lättare för privata arbetsgivare att använda dem. Vi jobbar också med gröna jobb, där nyanlända kan få hjälpa till att städa våra stränder eller röja sly längs våra vägar. Syftet är att det ska vara enkelt och billigt för arbetsgivare att ta in dessa personer på sina arbetsplatser.

Det är också viktigt att se till att fler utrikes födda kvinnor kommer in på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden är betydligt lägre bland utrikes födda kvinnor än bland andra grupper i Sverige. Det är viktigt att jobba med detta. Dock kan man konstatera att utrikes födda kvinnor i Sverige har samma sysselsättningsgrad som kvinnor i genomsnitt i hela Europa. Här finns alltså stor potential i EU, men också i Sverige. Vi har bland annat avskaffat vårdnadsbidraget, som användes mycket av just utrikes födda kvinnor. Vi har reformerat föräldraförsäkringen för att man snabbare ska komma i arbete när man kommer till Sverige, och vi inför nu också en utbildningsplikt.

Något annat som har varit positivt på arbetsmarknaden är att parterna nu är överens om etableringsjobben. Det är regeringens uppfattning att vi bör understödja det arbete som parterna har gjort. Man förmår nu att använda den svenska arbetsmarknadsmodellen och anpassa den till det läge som vi har på svensk arbetsmarknad här och nu för att underlätta för nya att komma i arbete. Det tycker den här regeringen att det är bra att understödja.

Det finns en intressant studie av inkomstfördelningen i Sverige. Jag tänkte visa några intressanta bilder som visar hur inkomstfördelningen har sett ut i det land som kanske är mest extremt i världen. Jag ska sedan visa hur det ser ut i Sverige.

Vi ser på den översta svarta linjen att sedan 70-talet och framåt har den rikaste procenten i USA ökat sina inkomster med 200 procent. Den ljusblå linjen visar den översta decilen, och de har fördubblat sina inkomster, medan

resterande 90 procent, stora löntagargrupper, har i genomsnitt – det ser olika ut inom gruppen, och man kan såklart hoppa mellan strecken – inte haft någon inkomstutveckling över huvud taget under flera decennier. De har under hela sitt yrkesliv inte sett någon inkomstutveckling över huvud taget.

Med en sådan utveckling finns naturligtvis grogrund för politiker som säger att den tidigare politiken inte har lyckats och i stället lägger fram helt andra lösningar. Tilltron till det politiska etablissemangen blir begränsat, och möjligheten för nya politiker att dyka upp är naturligtvis stor. Många invånare tänker kanske att de är beredda att rösta på vad som helst för att få till stånd en förändring.

Låt oss titta på Sverige. Utvecklingen i Sverige har varit en annan under dessa år. I Sverige har de översta 10 procenten – jag – fått en bra inkomstutveckling, men till skillnad från i USA har också de övriga 90 procenten i genomsnitt haft en god inkomstutveckling. Här finns den svenska modellen med kollektivavtalade löneökningar, men inte på en nivå som överstiger produktivitetens utvecklingen. Konkurrenskraften har inte urholkats. Kombinerat med den nordiska välfärdsmodellen med god utbildning och omfördelning har detta gett ett annat resultat.

Men låt oss titta på slutet av graferna på bilderna. Om vi i stället drar strecket från 2000 framgår det att även i Sverige har inkomstklyftorna ökat. Från 2000 till 2012 – det har inte skett någon stor förändring sedan 2012 – kan vi se att 90 procent har fått ökningsar, även den översta 10 procenten, men den rikaste procenten har dragit ifrån också i Sverige under de senaste 15 åren. Om utvecklingen fortsätter i den riktningen finns naturligtvis grogrund för stort missnöje även i Sverige.

Bilden till vänster, närmast mig, visar att den rikaste procenten har dragit iväg. Den andra bilden visar hur andra har halkat efter. Den visar andelen hushåll med inkomster som ligger under 60 procent av medianinkomsten. Det är alltså fråga om att titta på beräkningen av 60 procent av medianinkomsten och andelen hushåll som ligger under den beräkningen. Det är alltså hushåll med mycket låg inkomst. Den andelen har ökat från 9 till 15 procentenheter, framför allt under åren 2006–2010. Det är en kombination av avskaffad förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt, jobbskatteavdrag, tillsammans med försäkringar i försäkringssystem som har gett den effekten. Detta visar att Sverige har dragits isär i båda ändar under det här århundradet, både genom att rika har dragit ifrån och genom att fler har halkat efter.

Här ser ni en variant av den bild som Harry Flam visade vad gäller inkomstfördelningen. Här finns också förvärvsinkomsten med, och grafen har en lite annorlunda skärning. Harry hade med två deciler. På den här bilden visar första delen decilerna 1–9, det vill säga de 90 procenten – det röda strecket i grafen i de tidigare bilderna – med de lägre inkomsterna. Nästa är percentilen 91–95. Sedan är det 97–99, och sedan är det den rikaste procenten längst ut.

Låt oss titta enbart på förvärvsinkomsterna. De har ökat mer bland dem med högre inkomster än bland dem med lite lägre inkomster. Där finns ingen riktigt stor dramatik vad gäller löneutveckling. Grafen jämför 1995 och 2015, det vill

säga 20 år. Skillnaden blir betydligt större om vi lägger på aktieutdelningar och räntor. Där har den rikaste procenten dragit ifrån, även i gruppen 96–99 procent.

Låt oss sedan titta på reala kapitalvinster, till exempel husförsäljning, och här har mycket hamnat i den översta procenten. Därutöver finns finansiell kapitalvinst. Mycket finns där i de 3:12-regler som också Harry pekade på – den röda stapeln i hans diagram. Mycket av det har hamnat i den allra rikaste procenten. Det är precis där som det 3:12-förslag som lades fram av regeringen och som stoppades av riksdagen i huvudsak hade påverkat. Det handlar om den rikaste procenten. 60 procent av de ökade skatteintäkterna man hade fått med det förslaget hade just påverkat den rikaste procenten, vars inkomster har dragit iväg under dessa decennier.

Jag avslutar där, och jag tackar för en rapport med mycket intressant input till regeringen.

Ordföranden: Det är nu möjligt för ledamöterna i utskottet att ställa frågor till finansministern och rådets ordförande. Vi tar partierna i storleksordning, och sedan får både Harry Flam och Magdalena Andersson möjlighet att svara eller kommentera om de så vill.

Monica Green (S): Vad bra att båda ska kommentera. Jag undrade just vem jag skulle rikta mig till.

Jag börjar med att kommentera att det är bra att finanspolitiken är förenlig med de finanspolitiska målen. Det är skönt att det slås fast, och det känns tryggt att vi är överens.

Sedan finns många frågor, bland annat varför det inte skulle räcka med 40 miljarder i sparande inför framtiden. Jag tänkte ändå uppehålla mig vid arbetslösheten och sysselsättningen. Rådet har bland annat ett förslag om enkla jobb. Det är förslag som har lyfts upp tidigare, bland annat under den borgerliga regeringens tid då det var en gigantiskt hög ungdomsarbetslöshet på över 20 procent. Då fanns också förslag om enkla jobb och lägre löner. Nu är ungdomsarbetslösheten låg, och långtidsarbetslösheten är också mycket låg. Men det finns fortfarande problem med nyanlända och människor som är födda i andra länder.

Nyligen har det kommit andra siffror. Där framgår att även nyanlända får jobb. Så sent som i går fick vi höra att det har varit en fördubbling det senaste året där nyanlända har fått jobb. Det gäller även nyanlända kvinnor. Vi fick höra Magdalena Andersson säga att många nyanlända kvinnor jobbar mer än kvinnor i allmänhet i EU-länder.

Ändå läggs dessa förslag om enkla jobb fram – dessutom att de ska permanentas. Jag kan känna en viss oro att det blir inläsningseffekter. Det finns inga krav på utbildning eller andra åtgärder för dessa enkla jobb. Jag ser med fasa i andra delar av världen där det finns det vi kallar enkla jobb, till exempel

hissknappsskötare, varuplockare och så vidare. Då blir det som i USA där man måste ha två eller tre jobb för att klara sig eller få stöd av det allmänna.

Om det skulle införas sådana jobb i Sverige skulle det vara fråga om sänkta löner, och människor skulle kanske låsas in i jobben eftersom de då ska permanentas. Men då kan de ändå inte leva på sin lön eftersom dessa jobb ger lägre löner.

Jag skulle gärna vilja höra en kommentar.

Niklas Wykman (M): Den stora poängen i dag som det vore värt att ställa fler frågor om är att rådet bedömer att finanspolitiken inte är välavvägd, det vill säga man bedriver fel typ av finanspolitik just nu. Men jag tror inte att vi kommer framåt där.

I stället tänkte jag ställa frågor om arbetsmarknaden och arbetslöshetsmålet. Det kanske finns bättre utsikter att åstadkomma något praktiskt utifrån rapporten. Man kan ändå säga att regeringen har misslyckats stort med arbetslöshetsmålet. Det har dessutom underkänts av experter som inte ändamålsenligt. Det finns långt ifrån någon politiskt bred uppslutning. Vore det inte klokt, finansministern, att göra om målet till något ändamålsenligt för politiken? Ett sådant mål bör ändå styra hela budgetarbetet och hela den ekonomiska politiken. Är det då inte rimligt att lyssna på expertkritiken? Är det då inte rimligt att försöka ha en bredare samsyn? Moderaterna har till exempel föreslagit ett sysselsättningsmål som är mer likt det Finanspolitiska rådet pratar om. Det går givetvis att revidera också det för att få bättre träffsäkerhet.

En annan sak som är intressant är givetvis det Harry Flam tar upp om fördörjningseffekter av till exempel de tyska löneavtalen som ingicks nyligen på 5,7–6,6 procent och effekterna långsiktigt. Det skapar en viss oro över den samlade ekonomiska politiken.

Min fråga till Harry Flam och Magdalena Andersson är: Hur bedömer man möjligheterna för ett mer ändamålsenligt sysselsättningsmål?

Jag har en till fråga som i huvudsak vänder sig till Harry Flam, nämligen om kapitalvinsterna.

Det finns alltid en risk att man med bristande kunskap och nationalekonomisk iver målar upp ett samhällsproblem som inte finns på riktigt. Sedan följer politiken upp och försämrar förutsättningarna. Det vore orimligt om kapitalvinster fördelades i decilgrupperna 5, 6 och 7 i fåmansbolag. Om du inte betalar statlig inkomstskatt bör du inte göra några kapitalvinster, och då bör du ta ut allt som lön. Frågan är vad grafen egentligen visar. Den som gör kapitalvinster i de decilgrupperna går miste om hela socialförsäkringssystemet. Grafen är märklig. Har ni beaktat detta i ert arbete?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Får jag först kommentera Magdalenas inlägg?

Finansminister Magdalena Andersson (S): Nä!

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Tack!

Jag vänder mig lite mot att Finanspolitiska rådet buntas ihop med alla andra bedömare. Finanspolitiska rådet är inte vilken bedömare som helst, utan det är regeringens myndighet för att bedöma finanspolitiken.

Magdalena Andersson visade andra bedömares uppskattning av bnp-gap och arbetslöshet. Finanspolitiska rådet har redovisat de svenska bedömare som finns, nämligen Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet. Vid tidpunkten när budgetpropositionen lades fram och diskuterades i höstas var det en stor skillnad mellan regeringen å ena sidan och Ekonomistyrningsverket, KI och Riksbanken å andra sidan på ungefär 1 procentenhet när det gäller bnp-gapet. Regeringens politik ska bedömas med utgångspunkt från det kunskapsläge som rådde vid den tidpunkten.

Vi har inte haft med några internationella bedömare. EU-kommissionen har en väsentligt lägre uppskattning av jämviktsarbetslösheten och beräknar därmed ett högre strukturellt sparande. Förra året hade vi en noggrann genomgång av hur EU-kommissionen beräknar jämviktsarbetslösheten. Vi kom fram till att det var en del saker där som inte var så tillfredsställande. Framför allt använder man samma modell för alla länder i EU, och sedan gör man en viss anpassning för specifika förhållanden i enskilda länder. Men den anpassningen tycker vi inte är tillräcklig, och vi rekommenderade också Finansdepartementet att göra mer av egna beräkningar och inte lita så mycket på kommissionen.

Sedan var det IMF. För det första tror jag inte att de har samma kunskap om svensk ekonomi som de svenska bedömare har, åtminstone de som jag räknade upp här. IMF:s bedömningar görs i viss mån i dialog med regeringen, och det gör att man inte ska fästa lika stor vikt vid IMF som vid Finanspolitiska rådet.

Monica Green tog upp frågan om enkla jobb. Du drog paralleller med ungdomsarbetslösheten. Där fanns också förslag om enkla jobb.

Ja, många hade fel. Det var bra att ungdomarna fick jobb i större utsträckning. Många av de nyanlända saknar i stort sett skolutbildning; de har mycket låg utbildning. Många, framför allt kvinnor, har ingen arbetslivserfarenhet. Vi i rådet tror inte att etableringsjobben kommer att ge dem ett fotfäste på arbetsmarknaden efter den begränsade tid, två år max, som gäller. Det finns därför ändå ett behov av vad vi kallar för enkla jobb.

Nu ska vi komma ihåg att enkla jobb finns alltid, oavsett hur lönestrukturen ser ut. De som i dag har lägstalöner på 20 000 i månaden har relativt sett också enkla jobb. Sedan är frågan om man kan försörja sig på den lön som dessa jobb ger. Som vi ser det står valet många gånger mellan försörjningsstöd och ett jobb som ger något mer i inkomst, men ett jobb ger inte bara en inkomst utan det ger mycket annat också som är värdefullt för människor.

Vi vidhåller att det här är ett förslag som bör komplettera alla de åtgärder som regeringen har vidtagit, som vi tycker är bra.

Sedan vänder jag mig till Niklas Wykman. När det gäller 3:12-reglerna skedde en stor ökning av aktiebolag efter 2007. ESO gjorde en studie om detta och kom fram till att mycket tyder på att det i hög grad var skatteplanering. Det var inte nya verksamheter utan nya sätt att ta ut inkomst på. Det ligger mycket i det.

Vi konstaterar bara att i den högsta decilen utgörs ungefär 11 procent av total disponibel inkomst av utdelningsinkomster. Tittar man på de andra decilerna är den typen av inkomster försvinnande små. Det beror naturligtvis på att de flesta som har aktiebolag, småföretagare och så vidare, kanske inte kommer upp i de nivåerna så att de kan ta ut inkomster i form av utdelning utan det måste vara i form av lön.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Niklas Wykman ställde en fråga om arbetslöshetsmålet. Ska vi ha ett sysselsättningsmål i stället?

Vi har redan uppnått Alliansens sysselsättningsmål. Det gjordes redan under 2017, om jag minns rätt, med 5 miljoner sysselsatta. Det har vi redan uppnått.

Borde vi inte lyssna på experterna? Självklart lyssnar vi på experterna. Men de som är experter i nationalekonomi är inte alltid experter på hur regeringsarbete fungerar. Det är därför politiker sköter politiken, men de kan naturligtvis ta intryck av vad experter säger. Men min bedömning av regeringsarbetet under de här tre och ett halvt åren är att det arbetslöshetsmål som har funnits har varit styrande för politiken på ett sådant sätt att det har tjänat sitt syfte. Det har varit fokus på att få fler människor i arbete för att på så sätt sänka arbetslösheten. Det är också viktigt hur målet var formulerat, nämligen att vi ville nå målet genom att få upp sysselsättningen och antalet arbetade timmar. Det var ett tydligt fokus på att nå målet genom att fler människor kommer i arbete.

Jag tycker att vi har lite väl mycket diskussioner om hur målet är formulerat. Det viktigaste är att ha en statsminister som omfamnar det mål som finns och ser till att styra regeringens arbete på ett sådant sätt att man styr mot målet. Det är något vi har gjort under de tre och ett halvt åren, och det är därför regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att få fler människor i arbete. Fokus för att nå målet blir fokus på samma grupper som de som Finanspolitiska rådet pekar på.

IMF kom med sina bedömningar – jag tror inte alltid regeringar uppfattar det så. Det som är viktigt med IMF är att där finns en viktig internationell expertis. Det som händer i Sverige händer också i andra länder, och där finns internationell expertis som kan bedöma utvecklingen i flera länder och därmed komma med viktig input till Sverige. Det kan också gälla hur man ska se på det strukturella sparandet. Det kan vara värdefullt att se på hur IMF bedömer det strukturella sparandet i Sverige.

Den diskussion vi har om strukturellt sparande som råder nu kommer att vara viktig under de kommande åren. Vi har sagt att det nya överskottsmålet är formulerat i strukturella termer, och det strukturella sparandet har både för-

och nackdelar att mäta mot. Det är naturligtvis viktigt att ha en bred diskussion om hur man ser på det strukturella sparandet. Den tidigare formuleringen över en konjunkturcykel gav utrymme för att följa upp målet i en rad olika dimensioner, och det gav utrymme för tolkningar om man uppnådde målet eller inte. Nu styr man i stället bara mot det strukturella sparandet, och då är uppföljningen tydligare. Å andra sidan ser jag framför mig att det kommer att bli en diskussion om hur man ser på det strukturella sparandet. Där finns säkert samma utrymme för töjman och diskussion som tidigare när det var fler variabler. Det kommer att bli en viktig diskussion.

Monica Green (S): Jag har inte fått svar på min fråga.

Ordföranden: Den kanske dyker upp lite senare. Vem vet?

Dennis Dioukarev (SD): Ordförande! Tack för bra föredragningar!

Som det har konstaterats har Sverige tappat i den europeiska arbetslöshetsstatistiken, och Europas lägsta arbetslöshet 2020 känns alltmer avlägset. I takt med det har regeringen också ökat sitt fokus på sysselsättningsgraden. En hög sysselsättningsgrad är dock inte ett mått på osubventionerat hel- och deltidsarbete, utan det manipuleras genom subventionerade jobb. Överrepresentationen bland utrikes födda i arbetslöshetsstatistiken och den höga graden av subventionerade arbeten från Arbetsförmedlingen, tillsammans med det faktum att vi befinner oss i en högkonjunktur med en procyklisk finanspolitik med en trolig lågkonjunktur runt hörnet, vittnar om en besvärlig situation på arbetsmarknaden och ekonomin i stort.

Hur väl har denna högkonjunktur använts för att genomföra övergripande och strukturella reformer för att minska skillnaderna mellan inrikes födda och utomeuropeiskt födda på arbetsmarknaden?

Janine Alm Ericson (MP): Tack för föredragningarna!

Jag vill fråga rådet om hur ni ser på inkomstskillnaden i samhället och påverkan på möjligheterna att klara den ekonomiska utvecklingen och överskottsmålet på sikt. Det bör vara positivt med en omfördelande politik, till exempel höjda skatter för höginkomsttagare, som används för att stärka trygghetssystemen eftersom det ger en mjukare inbromsning i nästa lågkonjunktur.

Det finns en analys i rapporten om inkomstskillnader, men där visas ingen tydlig koppling till hur de påverkar möjligheterna att klara överskottsmålet. Därför vore det intressant att få höra vilken inriktning rådet skulle vilja se avseende inkomstskillnaderna för att skapa så bra förutsättningar som möjligt för att klara överskottsmålet och den ekonomiska utvecklingen.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Jag tar Janines fråga om överskottsmålet och inkomstfördelningen. Jag ser, åtminstone i det här läget, när det gäller svensk inkomstfördelning att den har blivit markant mer ojämlik sedan början av 80-talet. Men i ett internationellt perspektiv är ändå inkomstfördelningen i Sverige ganska jämn. Jag ser väl inte i dag några direkta kopplingar eller problem med den inkomstfördelning som finns och möjligheterna att nå överskottsmålet. Jag vet inte riktigt vad du tänker på specifikt.

Dennis Dioukarevs fråga tror jag var riktad till finansministern, inte till mig.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Vad är det för viktiga strukturella åtgärder vi har vidtagit under mandatperioden för att fler utrikes födda ska komma i arbete? Där är det naturligtvis viktigt att se att utrikes födda, precis som vi som är födda i Sverige, behöver olika former av stöd för att komma in på arbetsmarknaden.

Är man ung ska man naturligtvis skaffa sig den utbildning som är en inträdesbiljett på den svenska arbetsmarknaden. Det innebär att man genomgår en gymnasieutbildning. Vi har sett till att bygga ut möjligheterna att komplettera sin utbildning med att också genomgå en gymnasieutbildning. Dels har vi infört en rättighet att läsa in högskolebehörighet på komvux, dels bygger vi kraftfullt ut yrkesvux så att fler människor födda i Sverige och människor födda utomlands ska ha möjlighet att få den gymnasieexamen som är en inträdesbiljett till den svenska arbetsmarknaden. Som jag sa tidigare är det inte minst viktigt att vi bygger ut de områden där det råder arbetskraftsbrist i Sverige, till exempel undersköterskor och inom byggbranschen.

Det är en viktig strukturreform att se till att bygga ut utbildningsväsendet med 100 000 fler utbildningsplatser, och vi kommer att stärka oss inför nästa lågkonjunktur dels genom att fler har en utbildning som gör att de har större möjligheter att skifta yrke den dagen de blir arbetslösa, dels att det finns många utbildningsplatser den dagen det blir sämre tider, vilken kommer förr eller senare.

För människor som kommer till Sverige och har med sig en erfarenhet har vi gjort en viktig strukturreform, nämligen de snabbspår som finns inom flera delar av arbetsmarknaden. Det finns avtal mellan arbetsmarknadens parter om hur man ska komplettera den utbildning man har för att snabbt komma i arbete i Sverige. Det finns inom mer kvalificerade yrken, till exempel farmaceuter, och yrken som inte kräver lika lång utbildning, till exempel kockar. Det finns snabbspår där arbetet struktureras så att människor snabbt kommer i arbete.

Något som kommer att vara en viktig åtgärd är de etableringsjobb som kommer framöver. De riktar sig till flera grupper, men är inte minst viktiga för människor som inte har så mycket arbetslivserfarenhet. Det är en viktig strukturförändring på arbetsmarknaden. Det visar att arbetsmarknadens parter också i ett nytt läge på arbetsmarknaden förmår att anpassa den svenska arbetsmarknadsmodellen till de nya förutsättningarna. Där är min uppfattning

att det är otroligt viktigt att regeringen, och regeringen efter valet, stöder arbetsmarknadens parter för att etableringsjobben ska bli verklighet.

Emil Källström (C): Ordförande! Jag reflekterar över vad som sagts och de kloka inläggen från podiet. Det gäller även kopplingen till den utfrågning vi hade för en dryg vecka sedan. Då var Riksbanken här.

Det har varit en dryg mandatperiod med betydande medvind från konjunkturen och från en expansiv penningpolitik. I en bättre värld hade väl riksdag och regering nyttjat medvinden till att dels samla i ladorna, dels ta de strukturgrepp på inte minst arbetsmarknad, bostadsmarknad och skattepolitik som skulle krävas.

Finansministern har en poäng med att alliansregeringen framför allt under den sista tiden när konjunkturen vände hade kunnat göra mer, men det är näppligen ett argument för att fortsätta att missköta sig fyra år till. Men det kommer mer tid hela tiden, och betinget efter valet kommer solklart att vara att ta tag i de strukturgrepp som långsiktigt avgör om Sverige ska fortsätta att utvecklas positivt eller inte.

Ett av de grepp jag nämnde är en större skatteöversyn. Rådet skriver intressant om just detta i rapporten. Jag tänkte ställa en fråga om en av de delar man skriver om, nämligen kapitalbeskattningen. I alla skattesystem kommer just kapitalbeskattningen att vara en viktig del av hur vi får resurser in till staten. Men det är en skattebas som är internationellt konkurrensutsatt. Rådet skriver en del, utan att landa i en riktig rekommendation, om den nederländska boxmodellen som ett exempel.

Det skulle vara intressant att höra en reflektion över just beskattning av kapital inom ramen för en förnyad svensk skattepolitik och med bäring på det faktum att skattebasen är så internationellt konkurrensutsatt.

Ulla Andersson (V): Tack för era föredragningar! Jag som har varit med en tid gjorde reflektionen att Finanspolitiska rådets tradition är att kritisera sittande regerings prognoser som alltför optimistiska. Det är ett mönster som har gått igen genom tid.

Jag har ett antal frågor. Vi kan konstatera att Sverige har en väldigt låg statsskuld, vilket leder till en del problem på obligationsmarknaden, och att finanserna ser ut att vara långsiktigt hållbara. Det är väldigt bra och viktigt att vi är väl rustade inför en kommande kris.

Det nuvarande finanspolitiska ramverket har fokus på statsskulden. Men vi vet ju alla att man har både tillgångar och skulder och att den offentliga sektorns nettoförmögenhet är väldigt stor, ungefär 23 procent. Samtidigt vet vi att vi har eftersatta behov av investeringar i till exempel infrastruktur och bostäder.

Tidigare har Finanspolitiska rådet tagit upp och ifrågasatt om det är rimligt att vi har en så stor nettoförmögenhet i offentlig sektor. Jag undrar om ni har

gjort några nya sådana reflektioner sedan dess och om ni anser att nettoförmögenhet skulle vara en del av det framtida finanspolitiska ramverket. Det är en fråga som jag ställer till både finansministern och Finanspolitiska rådets ordförande.

Den andra frågan handlar om arbetsmarknaden. I statistiken i rapporten, men även annan statistik, ser man ett tydligt mönster, att oavsett utbildningsnivå är sysselsättningsgraden ungefär 20 procentenheter lägre för utrikes födda. Jag skulle vilja höra om Finanspolitiska rådet har gjort några reflektioner om diskriminering på arbetsmarknaden. Oavsett utbildningsnivå är det ju samma resultat, det vill säga ungefär 20 procentenheters lägre sysselsättningsgrad. Jag tycker att det är en viktig fråga att ta tag i och skulle vilja höra en reflektion över detta.

Sedan tangerar jag lite grann Emil Källströms fråga kring kapitalbeskattning. Vi vet ju att kapitalinkomsterna utgör en allt större andel av de samlade inkomsterna för hushållen. Därför ökar också inkomstskillnaderna, eftersom det framför allt är den rikaste tiondelen som har del av kapitalinkomsterna.

Rådet konstaterar att transfereringssystemen, det vill säga en väldigt väsentlig del av den svenska modellen, har halkat efter, samtidigt som kapitalbeskattningen har urholkats och ändrats på olika sätt. Ni konstaterar att 3:12-reglerna är en oerhört stor del i detta, vilket i alla fall jag läser ut av det ni skriver. Ni kommer ändå inte med någon rekommendation gällande 3:12-reglerna. Vore det inte lämpligt att göra det?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Först till Emil Källström om kapitalbeskattningens internationella dimensioner, det vill säga att kapital är en väldigt flyktig skattekölla. Man måste ta hänsyn till detta och har alltså inte så stor nationell frihet att sätta kapitalskatter som är väsentligt högre än de som råder internationellt. Vi har inte tänkt särskilt långt när det gäller en kommande eventuell skattereform, men vi tycker att det finns ett behov av en sådan. Vi kommer faktiskt att ordna en konferens i mitten på juni som tar upp just en kommande skattereform och kommer där att diskutera olika idéer.

I årets rapport har vi haft mest fokus på inkomstfördelningen och bara pekar på att kapital utgör en allt större del av disponibla inkomster och att de är koncentrerade till de högsta decilerna, utan att lägga några synpunkter på hur nivån på beskattningen ska vara. Däremot hade vi synpunkter på strukturen, vilka incitamentseffekter som kapitalbeskattning eller fastigheter har.

Jag tycker bestämt att Finanspolitiska rådet, enligt sina instruktioner, har möjligheter att också tala om skattereformer. Skatterna är ju den ena sidan av finanspolitiken. Men våra resurser är sådana att vi inte kan göra mer än små nedslag. Vi har tidigare gjort sådana när det gäller bostadsmarknaden. Vi har till exempel tittat på ränteavdragen och deras fördelningseffekter. Detta är väl vad jag har att säga om skattereform.

Till Ulla Andersson: Att använda finansiell bruttoskuld som något slags mått på den ekonomiska beredskapen är kanske inte så bra, om man dessutom

har en stor förmögenhet och, som du sa, en nettoförmögenhet som ligger över 20 procent av bnp. Problemet är att förmögenhetssidan till stor del består av dels tillgångarna i AP-fonderna – dem rör vi inte – dels de statliga bolagen, och de kan man ju sälja. Det är sant. Men det är ju inte särskilt likvida tillgångar, speciellt i kristider. Vi vet till exempel vilka svårigheter Grekland har haft att sälja sina tillgångar. Jag tror alltså att skulden ändå är ett bra mått på finansiell beredskap och det handlingsutrymme som finanspolitiken kan ha i en framtida kris.

När det gäller diskriminering på arbetsmarknaden vet vi att det förekommer så kallad statistisk diskriminering. Ekonomer har gjort experiment där man har skickat ut anonyma cv:n och sett att det helt klart förekommer diskriminering på den svenska arbetsmarknaden, vilket säkert betyder en hel del. Där tror jag att nuvarande högkonjunktur har haft väldigt positiva effekter. Det har varit en sådan brist på arbetskraft att arbetsgivare har varit tvungna att bortse från sådana preferenser och ändå anställa utlandsfödda. Men det är ett problem som jag inte vet om arbetsmarknadspolitiken kan göra så mycket åt, utan det är möjligt att man måste vidta andra åtgärder. Det är möjligt att man kan ha vissa tvingande regler när det gäller anställningsförfaranden, som att anonymisera de arbetssökande, åtminstone ganska långt fram i processen. Det är möjligt att det finns sådana saker som man skulle kunna göra.

När det sedan gäller lämplig inkomstfördelning, som jag uppfattade att frågan handlade om, har vi egentligen inga synpunkter. Och jag vet inte om vi ska ha det, för det är i hög grad en värderingsfråga, liksom hur stor den offentliga sektorn ska vara. Vi har sett som vår uppgift att se till att regeringen håller sig inom det utrymme som finns, och vi har inga synpunkter på om offentlig sektor ska vara så eller så många procent av bnp. När det gäller förmögenhetsfördelningen är det likadant. Privat kan jag ha vissa synpunkter på detta, och det tror jag att också de andra rådsmedlemmarna har. Men en uppgift vi har är ändå att titta på inkomstfördelningen, och vi konstaterar alltså att det som har hänt till stor del beror på kapitalinkomsternas ökning.

Finansminister Magdalena Andersson: Jag ska börja med frågan om statsskulden. Jag tycker att det är viktigt att vi har en diskussion om hur vi ser på statsskuld, och självklart är begreppet nettoförmögenhet en del av hur man ser på statsskulden. Men också vad gäller statsskuldssänkaren finns det numera en diskussion om att komplicera begreppet statsskuld, för när kommuner lånar upp pengar som de lägger in i sina bolag ökar statsskulden, trots att vi egentligen inte har blivit mindre förmögna, i alla fall om pengarna bara ligger i bolagen.

En del partier verkar nu gå till val på att man vill sälja ut statliga bolag. Det påverkar naturligtvis statsskulden. Ska det då påverka hur vi ser på statsskuldssänkaren? Det har varit en diskussion om att genomföra det som förs fram i Harry Flams utredning om Riksbankens valutaserv. Det kände vi till när vi lade nivån på statsskuldssänkaren, så det var känd materia. Däremot finns det andra justeringar som man gör. Det kommer att finnas anledning att diskutera

både statsskuldbegreppet och nettoförmögenhetsbegreppet under de kommande åren.

Kort till Emil Källström om strukturrepp: Ibland kan det låta som att strukturrepp är någonting opolitiskt, något expertstyrt som inte har med politik att göra, men så är det inte alls. Strukturreformer är olika saker beroende på vilken politisk preferens man har – vilka strukturreformer man tycker är viktiga.

Min uppfattning är att vi under den här mandatperioden har genomfört viktiga strukturreformer, som att bygga ut välfärden i takt med att befolkningen blir äldre. Det ser jag som en väldigt viktig strukturreform under de kommande åren, eftersom arbetsmarknadens funktionssätt skulle bli betydligt sämre om vi sänkte kvaliteten i barnomsorgen, skolan, äldreomsorgen och sjukvården. Det skulle få stora återverkningar på arbetsmarknadens funktionssätt. Satsningar på infrastruktur och järnvägsunderhåll är otroligt viktiga strukturreformer för att säkra ekonomins långsiktiga kapacitet. Också regeringens utbildningssatsningar är viktiga strukturreformer, utöver att öka arbetskraftsutbudet för utrikes födda kvinnor genom bland annat slopat vårdnadsbidrag samt föräldraförsäkring, utbildningsplikt och annat.

Det finns alltså en djup ideologi i vad man menar med strukturreformer. Att sänka löner, höja hyror och göra det lättare för arbetsgivare att sparka folk sätts ofta in under begreppet strukturreform, men det finns många dimensioner på strukturreformer.

Mats Persson (L): Jag har en fråga som i huvudsak riktar sig till Harry Flam. I rapporten visar ni hur klyftan växer mellan den som har och den som inte har ett arbete. Ni visar också på hur matchningen på arbetsmarknaden fungerar allt sämre, att det blir allt svårare för arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Det är en utveckling som vi har sett de senaste åren, och den förstärks dessvärre just nu. En förklaring är naturligtvis hur arbetsmarknaden ser ut och bristen på tillgängliga jobb för dem som inte har gått ut skolan eller som kommer från andra länder.

En annan del av samma sak handlar om hur bostadsmarknaden fungerar. Ni lyfter fram bristen på rörlighet på svensk bostadsmarknad. Jag skulle vilja höra Harry Flam utveckla lite de tankar som ni tar upp i rapporten kring flyttskatten och dess konsekvenser. Men jag skulle också vilja höra kommentarer till det skärpta amorteringskrav som regeringen införde i början av året och som ju har bidragit till ökad osäkerhet på bostadsmarknaden. Vi ser kraftiga prisfall och hur byggandet nu bromsar in, trots att bostadsbehovet är väldigt stort. Både flyttskatten och det skärpta amorteringskravet har ju betydelse för rörligheten på bostadsmarknaden och hur den fungerar. Jag skulle gärna vilja att du utvecklar dina tankar kring detta.

Jakob Forssmed (KD): Tack för två bra föredragningar! Jag skulle vilja bita mig fast lite grann i arbetsmarknadspolitiken och hur den är utformad.

Finanspolitiska rådet pekar på det problem som vi har diskuterat många gånger under den här mandatperioden med utrikes födda som har låg utbildning, lägre än gymnasiekompetens, och deras svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Rådet och många andra har pekat på vikten av strukturreformer för att sänka trösklar och skapa fler jobb som kräver lägre kvalifikationer. Regeringen har inte riktigt velat göra detta utan har haft andra svar, till exempel utbildning, som i och för sig är bra, och subventionerade anställningar.

Då tycker jag att det är viktigt att titta på hur de subventionerade anställningar som regeringen har infört fungerar. Man utlovade ju stora volymer av extratjänster. Finanspolitiska rådet skriver nu i sin rapport om utformningen av denna reform och konstaterar att av dem som får extratjänster har ungefär 60 procent minst en gymnasieutbildning och en dryg fjärdedel en eftergymnasial utbildning. Särskilt intressant är att en tredjedel av dem som får extratjänster är inrikes födda med minst gymnasial utbildning.

Jag tror att min egen analys delas av någon annan, men det skulle vara intressant att höra finansministerns reflektion över att extratjänsterna framför allt tog fart efter det att regeringen utlovade en bonus till de kommuner som når vissa volymmål med extratjänsterna. Förutom att det är 100 procent subventionerad lön får man ett handledarstöd på 3 000 kronor. Därutöver införde regeringen i somras att de kommuner som når vissa mål när det gäller antal extratjänster får 500 miljoner kronor.

Tror finansministern att det påverkar sammansättningen när man får så kraftiga bonusar för att anställa personer? Finns det anledning till självkritik för hur man använder resurser och hur reformerna är utformade? Jag vill gärna också höra Harry Flams reflektioner kring just extratjänsterna.

Elisabeth Svantesson (M): Min fråga hänger ihop med det som Jakob Forsmed nämnde.

Det finns i rapporten ett välskrivet kapitel om arbetsmarknaden. Det finns två frågor där jag tror att vi har samma syn, oavsett vilket block eller parti vi tillhör. Den ena är behovet av utbildning för många av dem som har kommit till Sverige och har varit här under flera år. Den andra är behovet av insatser för de personer som har stått utanför arbetsmarknaden under lång tid. Där tror jag att vi har en delad syn, men sedan är frågan vad man gör.

En fråga som jag har är just kring extratjänster. När det gäller fördelningen av extratjänsterna ser vi att det är ungefär 7 av 100 som har gått till människor som är födda utanför Europa. Då vet vi att majoriteten av dem som är långtidsinskrivna på Arbetsförmedlingen är födda utanför Europa. Det är en diskrepans där som jag tycker att det är en viss problematik i. Var det så här det var tänkt? Den frågan vill jag ställa till finansministern.

När det gäller den andra frågan, om utbildning, delar jag helt regeringens bild av behovet av mer utbildning, särskilt för dem som nu har kommit till Sverige. Problemet är, trots Kunskapslyftet, att det just nu är färre vuxna som

studerar i de olika insatserna än 2014. Då kan man säga att det är högkonjunktur så att det inte är något problem. Men vi vet ju samtidigt att det är många som lämnar etableringen. Det är bara 6–7 procent som går vidare till utbildning. Detta är ett riktigt problem. Hur ska vi få människor att verkligen utbilda sig? Utbildningsplikten, som vi förde fram under förhandlingarna 2015, tror jag i grunden är rätt. Men hur får vi det här att bita? Det kommer att vara framtidens väldigt stora fråga. Då undrar jag hur finansministern reagerar på att de resurser som regeringen har tillskjutit inte används, därför att människor helt enkelt inte studerar.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Mats Persson bad mig utveckla rådets synpunkter på beskattning på bostadsmarknaden och andra frågor som rör bostadsmarknaden. Rådet har berört bostadsmarknaden flera gånger i sina rapporter under årens lopp. I de två föregående rapporterna tog vi upp effekterna av dels nedtrappade ränteavdrag, dels en höjning av fastighetsskatten med ungefär 30 procent, dels borttagande av taket på fastighetsbeskattningen. Vi undersökte fördelningseffekterna av detta, alltså hur det skulle påverka de disponibla inkomsterna i olika inkomstskikt. Vår slutsats var att det skulle få förvånansvärt små effekter. För de allra flesta skulle det handla om en tiondels procent, och i de värsta fallen när det gäller en höjning av fastighetsskatten med 30 procent skulle det handla om några procent. Men det var väldigt få som skulle beröras.

Anledningen till att vi tog upp detta är att vi har haft synpunkter dels på bostadsmarknadens funktionssätt, dels på vilka åtgärder man bör vidta för att minska prisuppgången och stävja skuldsättningen och de problem som detta kan medföra. Vi anser att man för länge sedan borde ha slagit in på en linje med nedtrappade ränteavdrag och inte gått på kvantitativa begränsningar, alltså amorteringskrav, som nu är fallet. Det har negativa effekter för framför allt dem som inte finns på bostadsmarknaden nu och som vill komma in men även för dem som vill byta bostad.

I förra årets rapport tog vi upp effekterna av marknadshyror på bostadsmarknaden. Vi menar naturligtvis att bostadsmarknaden fungerar väldigt dåligt på många sätt. En nackdel med dagens hyresreglering är att den hämmar rörligheten på bostadsmarknaden och därmed den ekonomiska tillväxten. Frågan är om det inte kan finnas en bättre ordning just när det gäller hyresmarknaden. Men vi har inte resurser och kanske inte heller mandat att ta upp den frågan i detalj.

Jakob Forssmed efterfrågade rådets syn på extratjänster och att de går till fel personer. Jag tror att hela arbetsmarknadspolitiken visar hur svårt det är att bedriva arbetsmarknadspolitik. Man kan ha de bästa föresatser, men sedan beter sig folk på ett konstigt sätt som man inte har förutsett. Närmare bestämt betyder ekonomiska incitament väldigt mycket, bland annat för kommuner. Där kan jag bara säga att man glömde eller inte tänkte på att lägga in vissa spärrar i utnyttjandet av extratjänsterna.

Detta visar också att åtgärder i form av regleringar är väldigt svåra att genomföra, medan mer marknadskonforma lösningar, till exempel de enkla jobben som jag talade om tidigare, kanske är ett bättre sätt att gå framåt.

Elisabeth Svantessons fråga tror jag mest var riktad till finansministern, så jag lämnar över den till henne.

Finansminister Magdalena Andersson: Jag börjar med Jakob Forssmeds fråga vad gäller extratjänster.

Du tar upp en otroligt viktig fråga, nämligen hur vi använder arbetsmarknadspolitiken. Där är det viktigt att understryka att extratjänster inte är en etnisk arbetsmarknadspolitisk åtgärd, utan den är öppen både för människor som är födda i Sverige och för människor som är födda utanför Sverige. Vi har inte åtgärder riktade beroende på var man är född. Däremot är de särskilt riktade till människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. För att kunna få en extratjänst ska man ha deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin eller varit arbetslös i mer än 450 dagar, alltså i mer än ett år, eller vara nyanländ. Det är viktigt att många nyanlända som står långt från arbetsmarknaden också har möjlighet att komma i extratjänst. Därför hoppas jag naturligtvis att extratjänsterna kan fortsätta att utvecklas på det sätt som de har gjort, så att fler nyanlända får möjlighet till extratjänster.

Jag har själv träffat många människor på extratjänster som är födda såväl i Sverige som i Europa och utanför Europa. Många av dem som jag har träffat är födda i Sverige och har varit långtidsarbetslösa och har därför kommit i den här åtgärden. De kanske också har en gymnasieutbildning, men det är ofta någonting som har hänt i livet som gör att man har hamnat i en sådan situation att man har blivit långtidsarbetslös. För dessa personer har extratjänsterna varit ett viktigt steg in i en arbetsgemenskap. Flera som jag har träffat har blivit motiverade att läsa upp till undersköterska och få den yrkeskompetensen. Jag tror nog att detta kan vara en viktig åtgärd också för människor som är födda i Sverige, även om jag naturligtvis hoppas att fler nyanlända också får den möjligheten.

Det betyder att det är väl avvägt att ha en bonus för kommunerna. Jag tror att det är bra att kommuner kan få en stimulans för att se till att fler människor som står långt från arbetsmarknaden kan få en fot på arbetsmarknaden, även människor som är födda i Sverige. Men naturligtvis är det viktigt, som det alltid är i arbetsmarknadspolitiken, att vi försöker rikta åtgärderna till människor som annars inte hade fått jobb. Det är grundläggande.

Det svåra i all arbetsmarknadspolitik, oavsett om åtgärden heter arbetsmarknadsutbildning, extratjänst eller introduktionsjobb, är att rikta den mot människor som annars inte hade fått arbete. Det är också därför som arbetsmarknadspolitiken är så svår att utvärdera. Riktigt bra arbetsmarknadsåtgärder kan ju framstå som bra om många får jobb efteråt, även om många hade fått jobb i alla fall, medan åtgärder som verkligen riktas till människor som står

långt från arbetsmarknaden kanske inte visar så bra resultat just för att de har riktats mot människor som behöver det här stödet.

Elisabeth Svantesson pekar på en av de stora utmaningar vi står inför, nämligen att det är alldeles för få av dem som är i etableringsfasen eller har avslutat sin period med etableringsersättning som går vidare till reguljära studier. Det är en del som gör det, men det är en förskräckande låg andel som går vidare till reguljära studier i den grupp som mest av alla skulle behöva göra det, nämligen de som är lite yngre och saknar gymnasieutbildning. Jag tror verkligen att det är viktigt att vi tar oss en funderare på hur vi ska motivera flera av dem att gå vidare till reguljära studier. Om man är 20–25 år och inte har så mycket utbildning och inte heller har en sådan tradition är det klart att det tar emot att skuldsätta sig för att börja skaffa sig en grundläggande utbildning. Vi behöver diskutera hur vi kan motivera fler människor att göra det. Det är en otroligt viktig fråga som Elisabeth Svantesson pekar på – en stor utmaning.

Ordföranden: Som har nämnts tidigare sitter vi här i finansutskottet från tid till annan med olika grupper som vi ska fråga ut. Några sitter här i salen på andra stolar i dag. Förra gången handlade det om penningpolitiken, exempelvis.

I denna rapport tar rådet upp den internationella diskussionen kring samspelet mellan penningpolitiken och finanspolitiken, som har blivit allt större i takt med att penningpolitiken blivit mer och mer ovanlig. Nu dras det inte någon ny slutsats i rådets rapport. Kanske borde det ha gjorts. Min fråga är: Skulle det vara på sin plats, även om det ligger utanför rådets mandat i dag, att önska sig ett bredare fält för att se på både finans- och penningpolitiken löpande i ett större perspektiv? Eller är ni väldigt nöjda med att skriva ett kapitel nu och då kring de här frågorna?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Analysen av hur samspelet mellan penning- och finanspolitik bör vara ordnat föranleddes av ett ovanligt läge där penningpolitiken i princip hade uttömt sina möjligheter, och regeringen har i budgetpropositionen sagt att man tycker att Riksbanken behöver stöd via finanspolitiken. Vi saknar en beskrivning av ett sådant samspel i den nya ramverksskrivelse som regeringen har lagt fram. Det fanns i den gamla ramverksskrivelsen en diskussion om arbetsfördelningen mellan Riksbanken och regeringen när det gäller stabiliseringspolitiken.

Som du sa drar vi ingen ny slutsats, utan vi drar den gamla slutsatsen, nämligen att i normala tider är det Riksbanken som sköter stabiliseringspolitiken med styrräntan och med hjälp av de automatiska stabilisatorer som finns i finanspolitiken. Finansministern behöver i normala tider inte bry sig om att stabilisera konjunkturen, enligt vår mening. Men det är klart att om vi får en kris liknande den som vi hade senast efter finanskrisen eller som den vi hade i början på 90-talet måste vi också använda finanspolitik. Det är därför som vi har ett skuldankare på en relativt låg nivå, under 60-procentsgränsen, som ni

ju sätter. Vi vill ju ha ammunition i beredskap om det skulle inträffa något ovanligt dåligt.

Frågan om ett utvidgat mandat har vi naturligtvis inte diskuterat. Men för egen del skulle jag välkomna att man döper om Finanspolitiska rådet till Finans- och penningpolitiska rådet. Då kan vi kanske även ta hand om en genomgång av penningpolitiken under det gångna året.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Det här borde vara en av de allra mest spännande diskussioner vi för just nu, men det pågår inte särskilt mycket debatt i denna fråga. Jag skulle gärna se att Forskarsverige var betydligt mer aktivt i detta, och jag skulle gärna se mer forskning på det och betydligt mer debatt om det.

Dagens ordning har tjänat sitt syfte. Vi ville ha en självständig riksbank för att få ned inflationen, och det har varit framgångsrikt, kanske till och med överframgångsrikt.

Men det vi har sett efter vägen av självständiga riksbanker runt om i västvärlden är att det lite grann börjar spira en debatt om hur denna ordning fungerar i ett läge när penningpolitik och finanspolitik kan behöva samordnas.

Jag har dock inte sett särskilt mycket ny forskning på detta, och jag skulle gärna se mer både internationell och svensk forskning och inte minst mer debatt i de akademiska kretsarna om vad man kan dra för slutsatser av reformen och om det krävs ett nytt sätt att se på det framöver eller om dagens ordning är den optimala.

Vice ordföranden: Det kommer nog även att bli en diskussion i politiken under åren framöver; det behövs på alla nivåer.

Låt mig å finansutskottets vägnar tacka Harry Flam, rådets ordförande, för att du kom hit och både berättade och svarade på frågor. Jag vill också tacka finansminister Magdalena Andersson. Tack för i dag!

BILAGA:

Bilder från utfrågningen

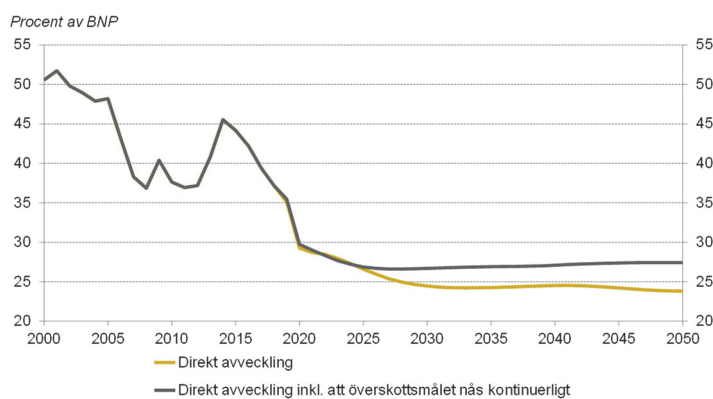
Harry Flam

Finanspolitiska rådets rapport 2018

15 maj 2018

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Skuldkvotens utveckling

Källa: Ryner och Sigonius (2018).

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Offentligt finansiellt sparande

	2016	2017	2018	2019	2020
Finansiellt sparande	0,9	1,0	0,9	1,0	1,5
Strukturellt sparande	1,0	0,8	0,6	0,7	1,1
10-årsgenomsnitt	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,2
7-årsindikatorn	0,2	0,6	--	--	--
8-årsgenomsnitt	-0,5	-0,2	-0,1	0,0	0,3

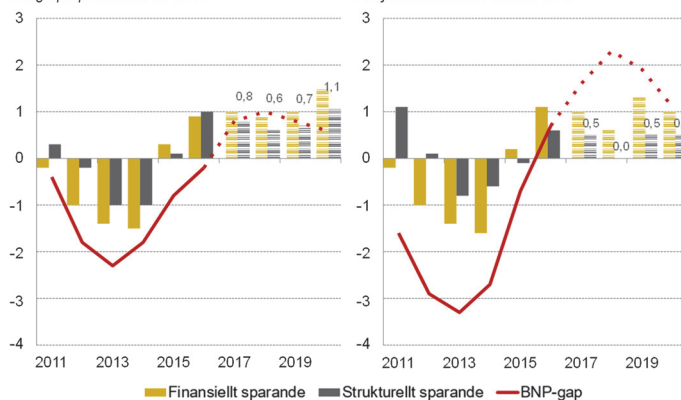
Källa: BP18.

FINANSPOLITISKA RÅDET
 SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finansiellt och strukturellt sparande samt BNP-gap

Budgetpropositionen för 2018

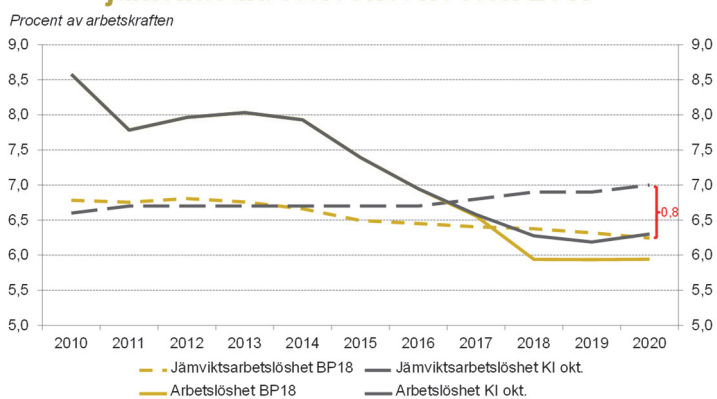
Konjunkturinstitutet oktober 2017

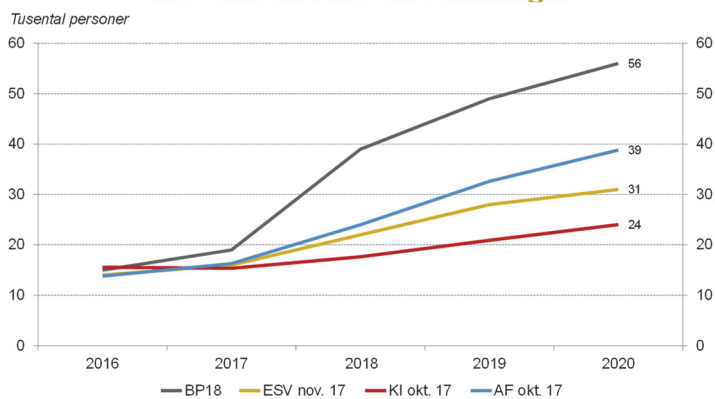
Källa: BP18 och Konjunkturinstitutet.

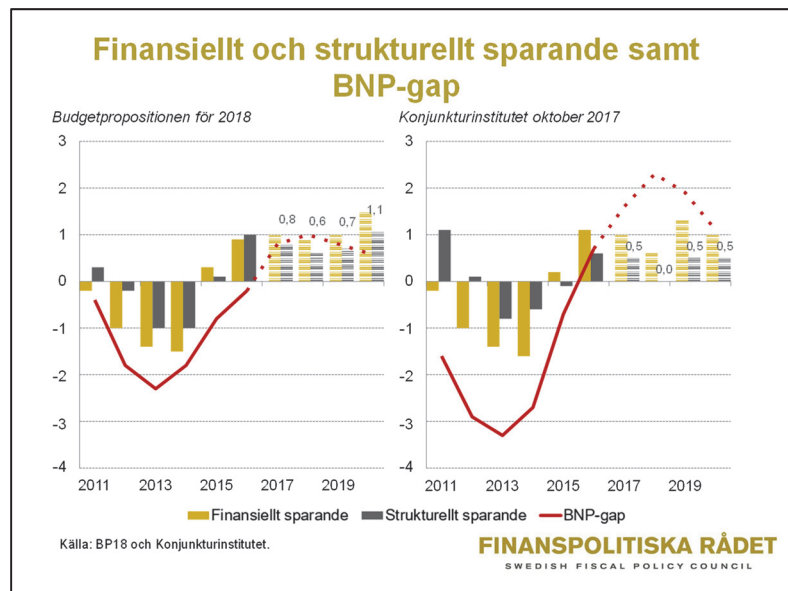
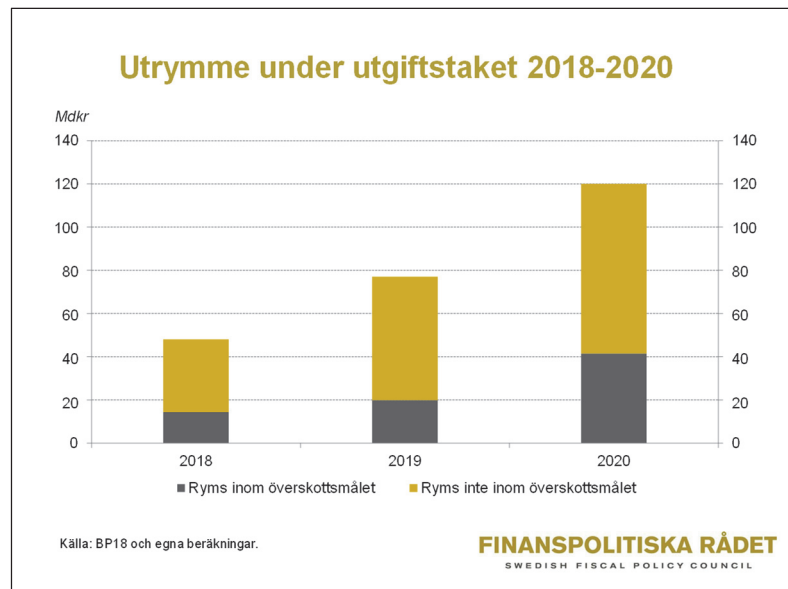
FINANSPOLITISKA RÅDET
 SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

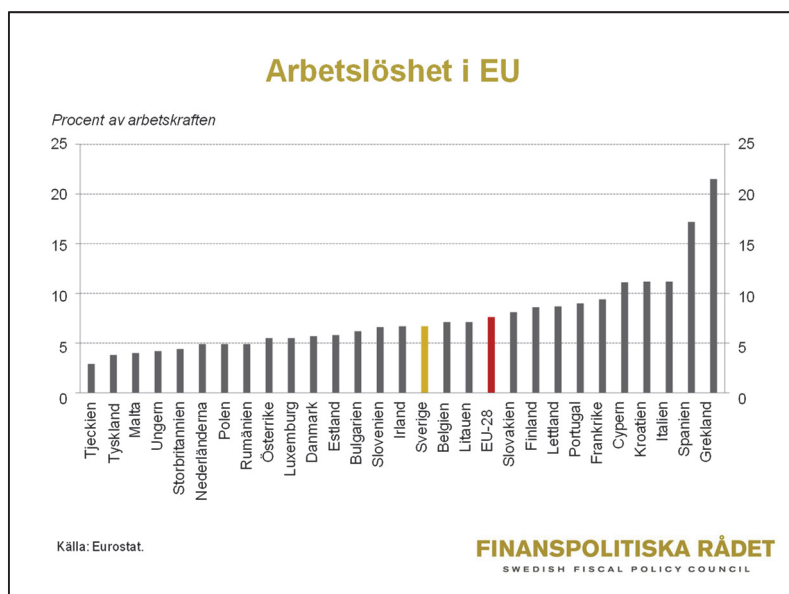
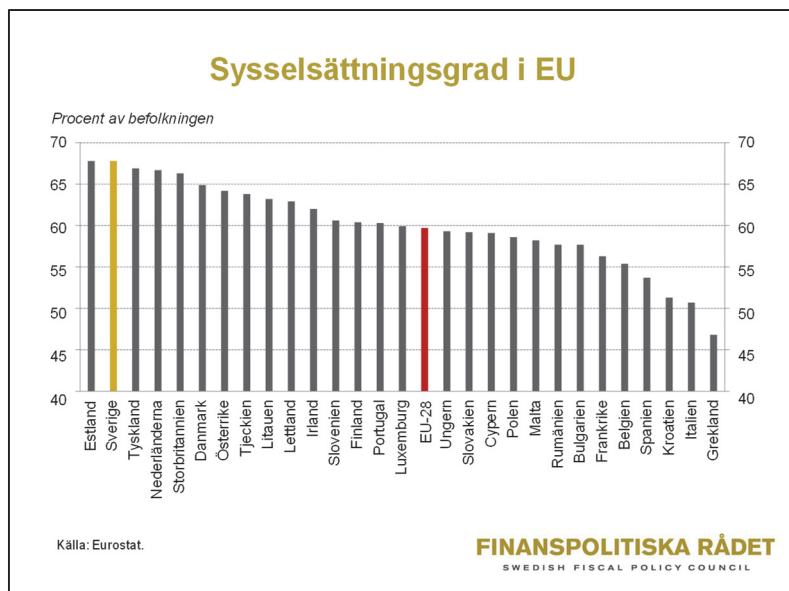
Regeringens och KI:s syn på arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet hösten 2017

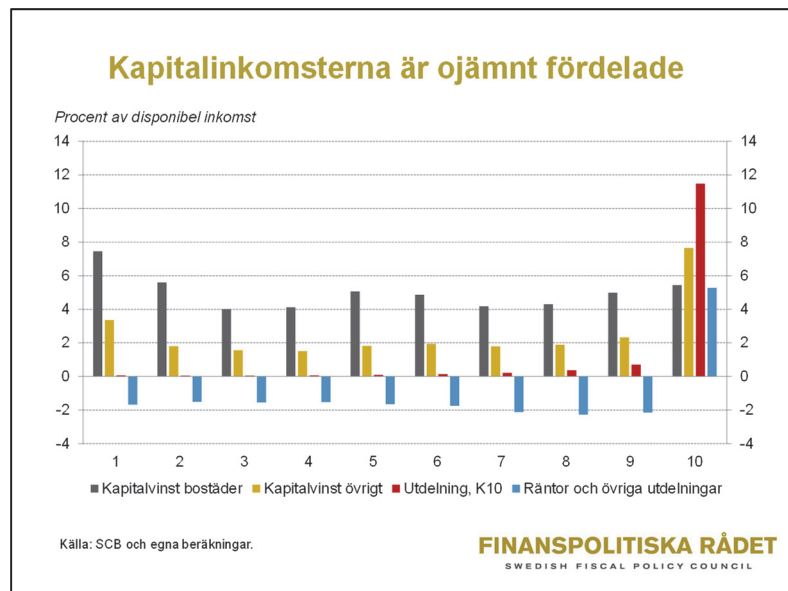
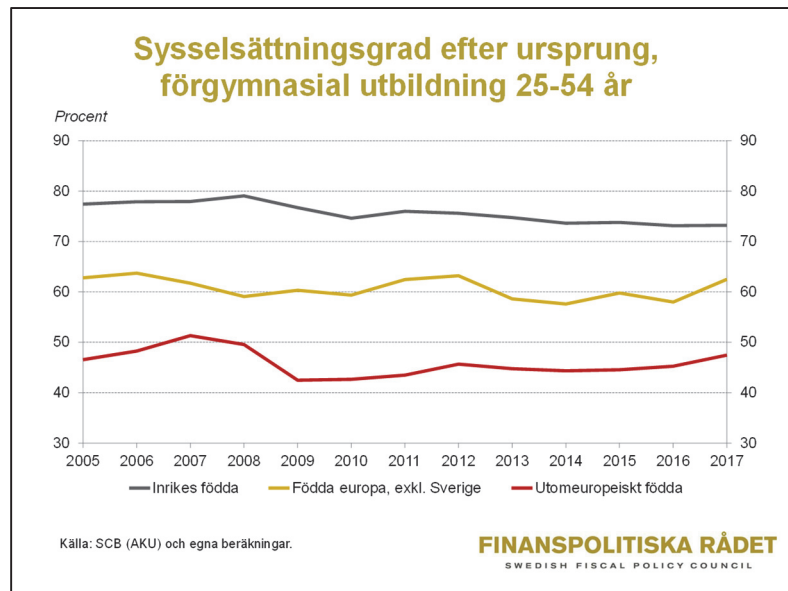

Olika bedömningar av volymen subventionerade anställningar

Magdalena Andersson

Kommentar till Finanspolitiska rådets rapport

Finansminister Magdalena Andersson
Finansutskottet
15 maj 2018

AGENDA

- **Inledning**
- Kommentarer till övergripande slutsatser

2

Inledning

- Flera internationella och nationella aktörer
 - Internationellt: EU, OECD, IMF
 - Sverige: ESV, IFAU, KI, RiR, FpR
- Viktigt med en väl fungerande extern uppföljning av finanspolitiken
- Mot den bakgrunden välkomnar regeringen årets rapport från Finanspolitiska rådet

3

Internationellt stöd

"The fiscal stance is estimated to be broadly neutral in 2017, with the structural balance stable at around 0.6 percent of GDP, well above the structural deficit of 2014."

(...)

Initiatives of 0.9 percent of GDP include expanded resources for core public services, security, welfare, and climate and the environment. These measures to strengthen the Swedish model will reduce inequality and the streamlining of active labor market policies should expand the number of firms and workers that benefit. Estimates of the structural balance decline only slightly to about 0.5 percent of GDP in 2018"

-IMF, Sep 2017

"The ongoing investments in skills, the welfare system and humanitarian migrants' integration, notably women, are necessary and the fiscal position is strong, with a budget surplus and low public debt"

-OECD, Nov 2017

"The headline surplus is set to increase slightly to 0.9% of GDP under a no-policy-change assumption. This would be above the adopted new surplus target of 0.33% of GDP with effect from 2019."

(...)

Sweden's gross debt has been falling in recent years, and should continue to do so, on the back of economic growth and budget surpluses."

-EU COM, May 2018

AGENDA

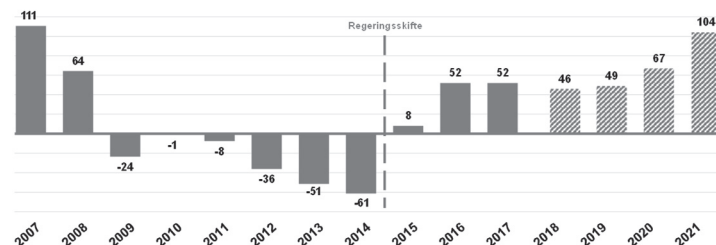
- Inledning
- Kommentarer till övergripande slutsatser

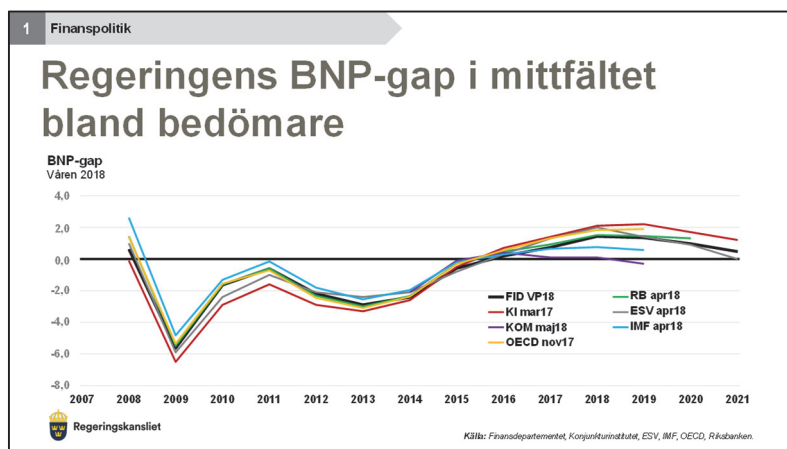
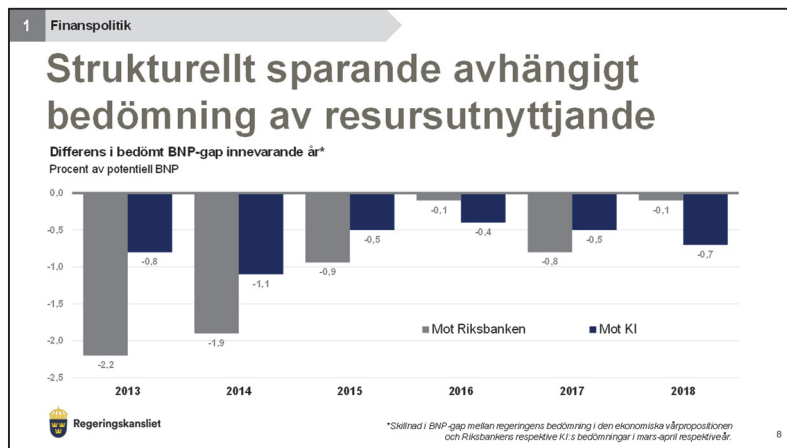
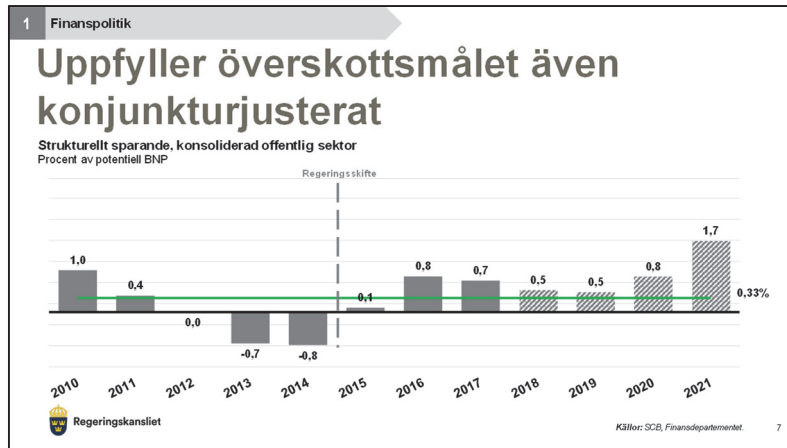
- 1 Finanspolitik
- 2 Arbetsmarknad
- 3 Inkomstfördelning

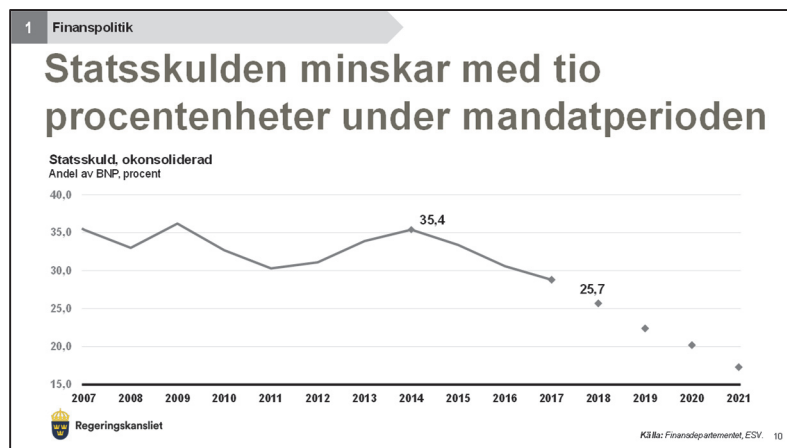
1 Finanspolitik

Från underskott till överskott

Finansiellt sparande, konsoliderad offentlig sektor
Mljarder kronor

AGENDA

- Inledning
- Kommentarer till övergripande slutsatser
 - 1 Finanspolitik
 - 2 Arbetsmarknad
 - 3 Inkomstfördelning

Regeringskansliet

2 Arbetsmarknad

Insatser på arbetsmarknadsområdet

- Delar Rådets bild kring arbetsmarknadsutsikter för de som saknar gymnasial utbildning eller är utomeuropeiskt födda/nyanlända
- Därför:
 - Kunskapslyft fullt utbyggt ca 100 000 platser
 - Extratjänsterna uppe i över 14 000
 - Avskaffat vårdnadsbidrag, reformerad föräldraförsäkring, utbildningsplikt
- Parterna nu överens om etableringsjobb

Regeringskansliet

AGENDA

- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**

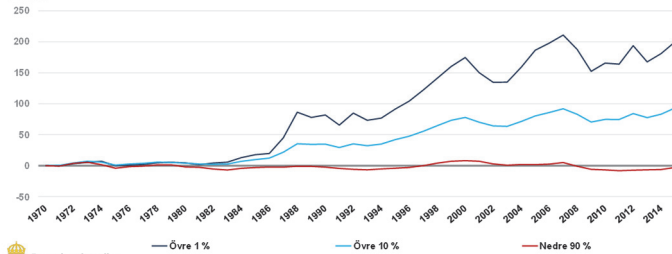
- 1 Finanspolitik
- 2 Arbetsmarknad
- 3 **Inkomstfördelning**

3 Inkomstfördelning

Klyftorna i USA har ökat dramatiskt sen 80-talet

Akkumulerade reala inkomstökningar sedan 1970

Procent

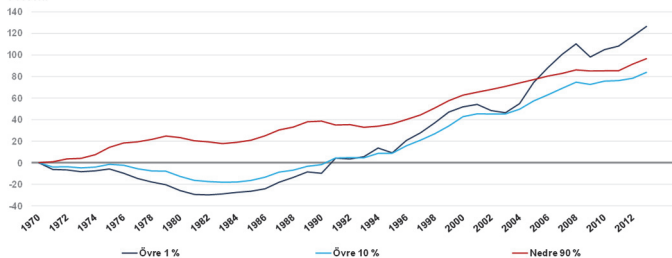

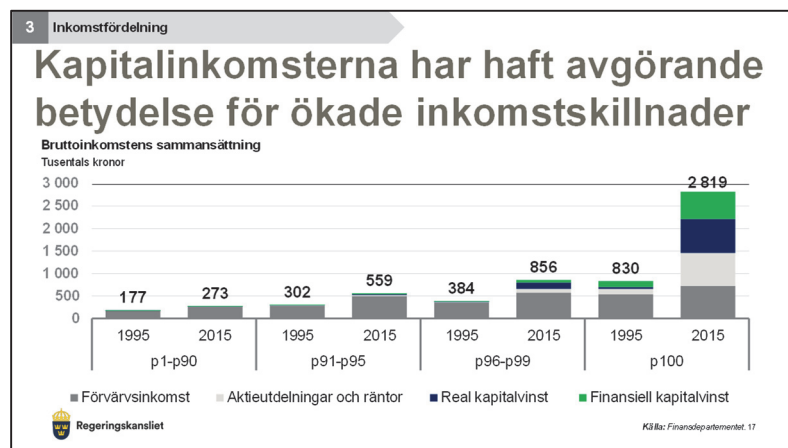
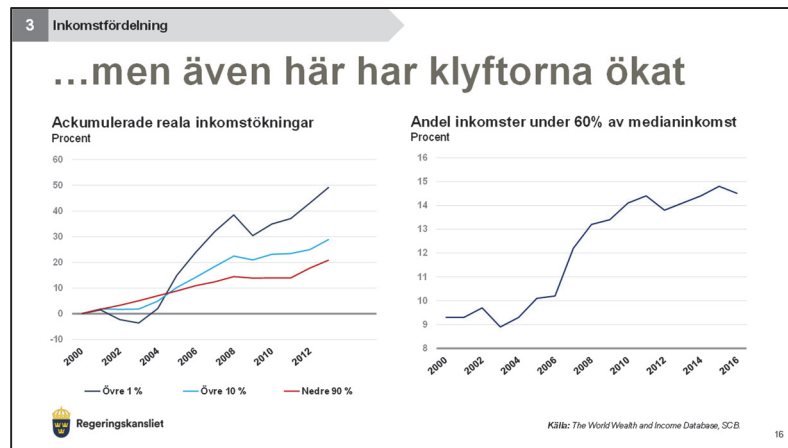
3 Inkomstfördelning

I Sverige är utvecklingen en annan...

Akkumulerade reala inkomstökningar sedan 1970

Procent

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2015/16
2015/16:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Statsråds medverkan i konstitutionsutskottets granskning	
2015/16:RFR2	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 24 september 2015	
2015/16:RFR3	FÖRSVARSKOTTET Om krisen eller kriget kommer – En uppföljning av informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap Huvudrapport och Bilagor	
2015/16:RFR4	KULTURUTSKOTTET Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen	
2015/16:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppna utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 12 november 2015	
2015/16:RFR6	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010–2015	
2015/16:RFR7	FINANSUTSKOTTET Review of the Riksbank's Monetary Policy 2010-2015	
2015/16:RFR8	SKATTEUTSKOTTET Punktskattehöjningar på alkohol- och tobaksprodukter – skatteeffekter och påverkan på den oregistrerade anskaffningen av dessa produkter	
2015/16:RFR9	CIVILUTSKOTTET Miljömärkning av produkter – En översikt över de miljömärkningar av produkter som finns i Sverige och i de övriga nordiska länderna	
2015/16:RFR10	KONSTITUTIONSUTSKOTTET OCH JUSTITIEUTSKOTTET Konstitutionsutskottets och justitieutskottets hearing om radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism i den digitala miljön	
2015/16:RFR11	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om kultursamverkansmodellen	
2015/16:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 23 februari 2016	
2015/16:RFR13	SOCIALUTSKOTTET Cancervården – utmaningar och möjligheter	
2015/16:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Kollektivtrafiklagen – en uppföljning	
2015/16:RFR15	CIVILUTSKOTTET Inventering av forskning inom civilutskottets beredningsområde 2016	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2015/16
2015/16:RFR16	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets offentliga utfrågning inför proposition om forskning och innovation	
2015/16RFR17	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om förutsättningar för svensk film	
2015/16RFR18	UTBILDNINGSUTSKOTTET Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen	
2015/16RFR19	UTBILDNINGSUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige	
2015/16RFR20	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om utvärderingen av penningpolitiken 2010-2015 12 maj 2015	
2015/16RFR21	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2016	
2015/16RFR22	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets öppna utfrågning om lärarbrist	
2015/16RFR23	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets seminarium om cancervården – utmaningar och möjligheter	
2015/16RFR24	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets öppna utfrågning om brist på utbildade inom naturvetenskap och teknik	
2015/16RFR25	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om piratkopiering och andra rättighetsintrång på den digitala marknaden	
2015/16RFR26	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansieringsmodeller för transportinfrastruktur	
2015/16RFR27	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om familjerätten är i takt med tiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR1	TRAFIKUTSKOTTET It-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR2	CIVILUTSKOTTET Uppföljning av den nya fastighetsmäklarlagen	
2016/17:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 27 september 2016	
2016/17:RFR4	UTBILDNINGSUTSKOTTET Forskarskolor för lärare och förskollärare – en uppföljning av fyra statliga satsningar	
2016/17:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 15 november 2016	
2016/17:RFR6	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsams fortsatta utveckling - nästa steg	
2016/17:RFR7	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket	
2016/17:RFR8	SKATTEUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Konkurrenskraften hos svenska multinationella företag i ljuset av nya regler inom internationell beskattning	
2016/17:RFR9	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om marknadsföring i sociala medier	
2016/17:RFR10	NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar 2010–2012	
2016/17:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om Skattereformen 25 år – dess historia och framtid	
2016/17:RFR12	KULTURUTSKOTTET Statens idrottspolitiska mål – en uppföljning med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR13	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 14 mars 2017	
2016/17:RFR14	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning om kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården	
2016/17:RFR15	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens public service	
2016/17:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om ett ökat kollektivt resande för framtiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR17	CIVILUTSKOTTET Offentlig utfrågning Riktvärden för trafikbuller	
2016/17:RFR18	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om åtgärder för lägre sjukfrånvaro och om hanteringen av regionala skillnader i sjukförsäkringen	
2016/17:RFR19	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017	
2016/17:RFR20	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om it-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR21	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om framtidens innovations- och entreprenörsklimat	
2016/17:RFR22	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den finansiella stabiliteten den 13 juni 2017	
2016/17:RFR23	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om statens idrottspolitiska mål med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR24	SKATTEUTSKOTTET Skatter som drivkrafter för företags lokalisering	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2017/18
2017/18:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksrevisionen - en del av riksdagens kontrollmakt	
2017/18:RFR2	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering	
2017/18:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 28 september 2017	
2017/18:RFR4	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning	
2017/18:RFR5	SOCIALUTSKOTTET Samordnad individuell plan (SIP) – en utvärdering	
2017/18:RFR6	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om internationell handel	
2017/18:RFR7	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens spelpolitik	
2017/18:RFR8	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansiell stabilitet och makrotillsyn den 23 januari 2018	
2017/18:RFR9	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering	
2017/18:RFR10	SOCIALUTSKOTTET Personlig assistans – effekter av rättsutvecklingen	
2017/18:RFR11	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Forskarhearing om nya svenskar och demokratin	
2017/18:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 6 mars 2018	
2017/18:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan – flytande, gasformiga och elektriska drivmedel inom vägtrafik, sjöfart, luftfart och spårbunden trafik	
2017/18:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om konkurrens på lika villkor inom luftfarts- och åkerinäringarna	
2017/18:RFR15	UTBILDNINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om trygghet och studiero i skolan	
2017/18:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Järnvägstunnlar och skogsbilvägar – en uppföljning av klimatanpassningsåtgärder för infrastruktur	
2017/18:RFR17	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens rapport Redogörelse för penningpolitiken 2017	
2017/18:RFR18	FÖRSVARsutskottet Försvarsutskottets offentliga utfrågning om cybersäkerhet	